

De Wondere Vogelwereld van O.C. Hoymeijer.

Manis

Cecilia acthivius varia L 16 cm

Redelijk algemeen in dicht loof- en naaldbos. Frequenteert echter ook open zanderige vlaktes met stoffige, verdorde struiken, vochtige weiden met stilstaande heldere sloten, snelstromende visrijke bergbeken, de boven- en onderlopen van de grote rivieren, heidevennen, stadsparken, tuinen, heggen, groenstroken en sportvelden.

Tevens met enige regelmaat te zien op cultuurgronden als akkers, maïsstoppelevelden en graslanden. Mag graag kustgebieden met ruige rotspartijen, duinen, kwelders, slikken, drasland en hooggebergtes tot aan de sneeuwgrens bezoeken. Zeer verspreid, van de Siberische permafrostvlaktes tot aan de zuidelijke mediterrane kusten.

Verenkleed kan variëren. Wel altijd de donkere vleugelpartijen en de opvallende, ietwat 'paniekerige' blik in de ogen.

Gedrag wisselend. Kent twee verschillende periodes. In de zogenaamde 'drukke' periode zit de Manis nooit stil, wipt voortdurend met staart, schudt met vleugels en kop. Zelfs op het nest bij het broeden. Gaat van tak op tak. Buitelt en tuimelt. Maakt korte onnodige vluchten. Zingt en roept aaneengesloten. Loopt en hipt veelvuldig en kan bij regenval meerdere malen per dag een bad nemen in een ondiepe plas.

Is tijdens de balts, de nestbouw, het uitbroeden van de tien tot vijftien eieren en het voederen van de jongen zeer actief.

Zodra de jonge Manissen de thuisbasis echter hebben verlaten, breekt de 'verstilde' periode aan. De vogels zoeken een beschutte plek, in vaak dicht stekelig struikgewas, waar zij roerloos met gebogen kop verblijven. Daar de zin in foerageren geheel verdwenen is, verliezen zij in het ergste geval zo veel lichaamsgewicht, dat de dood erop volgt.

De meeste Manissen klauteren, weliswaar sterk vermagerd en verzwakt, op uit de sombere periode en keren langzaam terug in een voor vogels normaal gedrag. Het sterk vervuilde, gerafelde verenkleed maakt plaats voor een geheel nieuw pak en de roep en zang, alsmede de eetlust keren, enigszins schoorvoetend terug. Tegen de tijd dat de sierlijke baltsvluchten uitgevoerd moeten worden, zijn zowel mannetje als vrouwtje geheel terug in de drukke periode.

Zang, van hoge post, een luid kwelend 'FFriuuúta ... fiiiEfftiétiét', maar ook een zeer gevarieerd van hoog naar laag gaand 'PPPieetepietepié ... PPPiéttepiéééé', welk de hele dag kan aanhouden en alleen onderbroken wordt door korte foerageerpauzes.

Volksvogelwijsheid:

Herkomst, Nederland (Omgeving Ede-Wageningen)

'Een drukke Manis is niet voor immer!'

Iedere week beschrijft O.C. Hoymeijer een vogel die aan zijn brein is ontsproten.

Roerloos met gebogen kop

Bescherming interview

We beheren de natuur kapot, betogen twee onderzoekers. Natuurorganisaties krijgen te maken met perverse prikkels en bureaucratie; behoud van soorten is gericht op wat minimaal moet.

tekst **Onno Havermans**
foto's **Sander Turnhout**

De gladde slang dreigt de dupe te worden van al te dierste 'beheersmaatregelen' in internationaal beschermde 'Natura 2000-gebieden'. Door het afplaggen van heide en grootschalige maatregelen in het hoogveen waar het dier leeft, verdwijnen prooidieren en schuilplaatsen. Te intensief beheer kan een gevaar zijn voor reptielen in het algemeen, concludeerde kennisorganisatie Ravon vorig jaar, en in het bijzonder voor de gladde slang die als 'bedreigd' op de rode lijst staat.

Sander Hunink, adviseur natuurwetgeving bij ecologisch adviesbureau Natuurinclusief, verwijst ernaar in een artikel in het februari-nummer van het wetenschappelijke *Tijdschrift Natuurbeschermingsrecht NBR*. Met de invoering van de nieuwe 'Wet stikstofreductie en natuurverbetering' wordt de komende tien jaar 5 miljard euro uitgetrokken voor natuurherstel en robuuste natuur, schrijft Hunink. Het kabinet zet vooral in op intensief beheer in zwaarbelaste gebieden. Wordt daarbij wel voldoende gelet op het effect op beschermde soorten?

Het artikel trok de aandacht van Sander Turnhout, strategisch adviseur bij SoortenNL en Healthy Landscape van de Radboud Universiteit in Nijmegen. Hij ontdekte in Hunink een bondgenoot. Beiden storen zich aan het Nederlandse natuurbeleid, dat uitgaat van instandhouding volgens richtlijnen, kritische grenswaarden en juridische verplichtingen. "Eigenlijk is het een wonder dat er hier nog zoveel natuur is", zegt Turnhout.

Ze zien de discussie over een uitweg uit de stikstofcrisis voortdurend de verkeerde kant op gaan. "Ook de goedbedoelde suggestie om de landbouw te halveren en de natuur te herstellen, werkt niet", zegt Turnhout. "Omdat we in Nederland ervoor hebben gekozen natuurgebieden zo klein mogelijk te houden, zijn de helft van de beschermde soorten en habitats afhankelijk van het boerenland, bufferzones en verbindingen. Maar de bufferzones tussen landbouw en natuur worden toch intensief gebruikt, verbindingzones zijn er tien jaar geleden afge-

haald en overal vind je pesticiden." "We lopen inmiddels achteraan in Europa, terwijl we met onze kennis en onze natuur voorop hadden kunnen lopen", zegt Hunink. Dat zou het geval zijn geweest als Nederland zijn natuur zou koesteren om het mooie ervan, valt Turnhout bij. "Maar wij hebben kritische grenswaarden en lapmiddelen. Er zit niets positiefs in ons natuurbeleid, het is niks meer dan voldoen aan juridische eisen."

De stikstofcrisis, die ontstond nadat de Raad van State twee jaar geleden het Programma Aanpak Stikstof (Pas) ongeldig verklaarde, had een goede aanleiding kunnen zijn om de natuur wezenlijk te verbeteren, zeggen de onderzoekers. "Maar het Pas is nu het Sas, de compensatie- en herstelmaatregelen voor te veel stikstofuitstoot zijn structureel geworden", moppert Turnhout. "Men richt zich weer op intensief beheer in gebieden die toch al intensief worden beheerd. Maar je kunt niet zes keer per jaar de heide plaggen. Dat natuurbeheerders hier toch in mee-

'De overheid heeft geen enkele ambitie om iets met natuurbeheer te doen'

gaan komt heel plat door het geld dat je alleen krijgt als je die maatregelen uitvoert. De overheid zelf heeft geen enkele ambitie om iets met natuurbeheer te doen."

Niet bedreigd genoeg

Het ligt voor de hand om Henk Bleker aan te wijzen als veroorzaker van veel problemen, zeggen de onderzoekers. Bleker bezuinigde als staatssecretaris stevig op natuurbeheer, hij droeg het natuurbeleid grotendeels over aan de provincies en zette een streep door de Ecologische Hoofdstructuur, die natuurgebieden met elkaar moest verbinden. "Maar premier Balkenende was al eerder begonnen met negatief beleid maken. En het gaat nog steeds door, met nu weer een nieuwe stikstofwet die het probleem niet oplost."

Zo leidt de focus op instandhouding van kwetsbare soorten tot perverse prikkels, leggen de twee onderzoekers uit. "Beheerders gaan bijvoorbeeld preventief maaien, want dan krijg je geen zeldzame soorten die je moet beschermen zonder bud-